

KITARTÁS

A „KITARTÁS” KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYZŐ ORSZÁGOS EGYESÜLET HIVATALOS LAPJA

→ MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN. ←

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VII. Baross-tér 17.
II. emelet 19.
Ahol előfizetések és hirdetések felvételnek.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
TURTSÁNYI VILMOS.
Máv. fogalmazó.

A „Kitartás” egyesület alapszabályait a nmélt.
m. kir. belügyminiszterium 132.142/908. szám alatt
hagyta jóvá. V a.

Előfizetési ár egy évre 6 kor. Egyes szám ára 50 fill.

Értesítés.

Uj alapszabályaink jóváhagyást nyer-
vén, értesítjük tagjainkat, hogy ez évi
január hó 1-ével azokat életbeléptettük
és az egyes csoportok után járó tagdíja-
kat további értesítésig a következőkben
állapítottuk meg:

az A) csoportba tartozó tagok havonta	5— K
a B) csoportba tartozó tagok havonta	3-80 K
a C) csoportba tartozó tagok havonta	3— K
a D) csoportba tartozó tagok havonta	2-40 K

fizetnek.

Az új alapszabályokat minden tagnak
külön borítékban a tagsági igazolvánnyal
együtt részint postán, részint a bizalmi
férfiak útján elküldöttük. A f. é. július
hó 1-e után történő esetekben a kedvez-
mények folyósítása az új alapszabályok
szerint történik és ezzel az összes eddigi
alapszabályok vagy kötvények érvényüket
vesztik s azok helyébe az új alapszabályok
határozmányai lépnek.

Az igazgatóság.

Uj alapítások.

Most, midőn két új értéktelen egye-
sület a vasutasok régi kipróbált jóléti
intézményei ellen támad, hogy a hiányzó
érdeklődést felkeltse maga iránt, idő-
szerűnek tartjuk az ilyen új alakulások
megszületésének lehetőségéről egyet-mást
elmondani. Szinte kézzelfoghatóan észlel-
hető, hogy ezek az új egyesületek semmi-
féle szükségletet nem pótolnak, vagy job-
ban mondva nem is alkalmasak annak
pótlására, annál inkább bírnak azonban
jövendelő vállalkozásoknak a jellegével.

Hogy mégis hivatkozásokra találnak, az a
dolog természetében rejlik. Régi igazság,
hogy a legnagyobb képtelenségeknek is
akadnak követői, akár a tetszetős burokba
öltöztetett csodaszereknek vevői.

A vasutasnak rossz tulajdonságai közé
tartozik, hogy leginkább olyan dolgokért
lekededik, amelyeknél szerepelhet, ha
nem is ért hozzá, vagy annál inkább, a
mikor azután önző célok vak eszközévé
vállik.

Az ilyen alapításoknál a legfőbb kellék,
hogy azok terjesztésére akadjanak embe-
rek abból az osztályból, amelyre a vál-

lalkozás rá akar feküdni, mert a bizalom
természetesen csak ilyenek köré cso-
portosul.

Ezeknek a felbujtóknak pedig kiváló
szolgálatot tesznek azok, akik anyagi
hasznból az alakítandó intézmény hiva-
talaira pályáznak. Ha tehát ez a vezérkar
ügyesen össze van állítva, akkor a vállal-
kozás már sikerültnek tekinthető.

Amilyen üdvös hatása van egy jól
szervezett egyesületnek, ugyanoly mérték-
ben károsak azok az egyéni érdekeket
szolgáló szövetkezések.

Ennek dacára tagok feles számban
találhatók. A vasutas szeret gyűlésekre
eljárni, szónokolni, szerepelni. Ha vala-
hová hívják, kíváncsiságból is elmegy,
és nem kell sok rábeszélés, hogy az új
egyesület tagjává váljék. A szakmabeli
csoportosítás az a kortes eszköz, mely
még a meggondoltabb elemeket is csatla-
kozásra készíti. Ismert dolog, hogy a
foglalkozási ágak egyikénél sincsenek oly
éles ellentétek az alkalmazottak között,
mint a vasutasoknál. A kollégialitás nem
testületi, hanem csak a különféle kate-
goriakon belül érvényesül, melyek ha
nem is gyűlölik, de sok esetben lenézik
egymást.

Ez a nagy testület nem ismer oly
közös érdeket, mely egy táborba tömörít-
hetné tagjait. A nagy szövetség is csak
azért áll még fenn ideig-óráig, mert tagjai
nem tudnak szabadulni tőle. Program-
jának egyetlen pontját nem tudta meg-
valósítani, hacsak a bankját nem akarja
korszakalkotó vívmánynak tekinteni, és
inkább azt a látszatot kelti, hogy ismer-
etlen politikai szereplésre vár a közel
jövőben. Nem titok, hogy az ugynevezett
szakcsoportjai (foglalkozási ágak) folyto-
nosan hadi lábbon állanak egymással,
máskülönbén pedig a meddő tervezet-
seken kívül semmiféle eredményt nem
tudnak felmutatni.

Ez magyarázza meg az új alapítások
lehetőségét is. Vagy talán ez maga már
elég arra, hogy bárki ezzel a jelszóval
egy tetszés szerinti csoportot a maga
szolgálatába szegődtesse. A tagok sza-
porítása már könnyű dolog. Legutóbbi
időkben divatba jött egyik módja, a már
meglevő egyesületek ellen indított harc.
Mindenütt vannak békétlenkedő, elégedet-

len vagy haszonleső emberek, akik ilyen
vállalkozásra kaphatók.

Ha a megtámadott intézet ezekkel
az elemekkel a legnagyobb elszántsággal
nem veszi fel a harcot, illetve nem lesz
maga is agresszív, mindenkor bizonyos
mértékben vesztes lesz, ha nem is a
a támadó javára, de tagjainak elkedvet-
lenítése folytán.

Az itt mondottak kivált az utóbbi
időkben tapasztalhatók.

A vasutasok régi, kipróbált intézmé-
nyeit sűrűn éri támadás olyan oldalak-
ról, ahol nemcsak a képesség és az er-
kölcsei erő teljes hiánya áll kétségen kívül,
hanem maga a hirdett cél is csak
gyarló és rossz másolata a régóta mű-
ködő intézeteknek.

A fényes ígéretek nagysága, ezekkel
szemben a kötelességek aránytalanul
csekély mértéke tetszetőssé teszi a cso-
portosulást; mikor azonban a teljesítme-
nyek esedékessé válnak, akkor a köte-
lességek súlyos volta is érezhetővé válik.

Mielőtt tehát bárki ily irányu törek-
véseknek hitelt adna, tanulmányozza az
ígéretek lehetőségét. Mennél kedvezőbbek-
nek mutatkoznak, rendszerint annál több
okot adnak a gyanura.

A számok soha nem hazudnak. Ahová
nem teszünk, onnan nem is vehetünk
semmit; többet pedig semmiesetre, mint
amennyit oda tettünk.

Ezen törvény úgy egyesekre, mint
testületekre egyaránt érvényes. Ha azon-
ban kutatjuk az okokat, hogy mint akad-
nak mégis hívői az ilyen alapításoknak,
akkor megtudjuk, hogy a tagok tobor-
zásánál nagy szerepet játszik bizonyos
szolgálati előnyök és kedvezések kieszköz-
lésének ígérete, továbbá annak hangoz-
tatása, hogy az egyesület a szolgálati
ügyek és viszonyok irányítására döntő
befolyással fog bírni.

Szinte csodálatos, hogy a felsőbbség
mindezek dacára az ilyen alapításokat
még segízezi is azzal, hogy a díjak le-
vonását hivatalos közegeivel eszközölteti
és hogy egyeseknek adott szabadjegyek-
kel alkalmazottainak bolondítását elő-
segíti.

Mindezeket csakis tagjaink felvilágo-
sítása céljából mondtuk el röviden. Az
ő gazdasági érdekeik nálunk ki vannak
elégítve, itt tehát hiányt nem szenved-

nyugodjanak bele és ha ez mégis megtörténék, közöljék velünk, hogy az illetők érdekében szükséges lépéseket megteheszük. Minden fűtőnek az ügyét, ha nem is tagja egyesületünknek, díjtalanul fogjuk képviselni mindaddig, amíg sikerül leráznunk ezt a két embert, akik akadályai az ő egyesülésüknek.

Mi nemcsak hangoztatjuk, hanem gyakoroljuk is a humanizmust, mert ezt tüztük ki célunknak, nem pedig azt, hogy szegény emberek fillérjeiből dus mellékkeresetre tegyünk szert.

Ezek azok a valódi okok, melyek a fűtők Otthonának létesítését megakadályozzák és amíg a fűtők maguk is nem fognak igyekezni mindazokat soraikból kiküszöbölni, akik hiúságból vagy haszomból pártolják őket, nem isfognak egyesülhetni.

Maga a Vontatás utolsó száma teljesen igazolja ezen állításunkat, midőn a közgyűlés által megválasztott elnököt néhány minden komoly munkára képtelen ember az egyesület fizetett ügyészének kezdeményezésére fel akarja függeszteni állásától; mikor ugyanezek az emberek csak azért akarják neki lehetetlenné tenni a munkát, mert megtagadta a fűtők pénzének könnyelmű elharácsolását. Azt talán ők is tudják, hogy a közgyűlés által választott elnököt csakis a közgyűlés mozdíthatja el helyéről, nem pedig a neki alárendelt fizetett tisztviselők.

Lapunk mult számában a fűtők pénzéről közzétett elszámolás, valamint Pákozdy Gábor elnöknek az a kijelentése, hogy megrohanták őt a pénzért, amint azt felvette, nagyon tisztán megvilágítja azokat az ideális célokat, melyeket Kertész nevében is Csukási világgá kürtöl, az az ember, akinek első dolga volt tiszteletdíját és költségjegyzékeit behajtani, a helyett, hogy előbb gondoskodott volna az egyesület működésének megindításáról.

Azon nincs mit csodálkozni, ha Herczeg vagy Vörös nem tudnak a helyzet magaslatára emelkedni, de ha a vezetőség értelmes része ilyen kellékeknek híján van, akkor első sorban azt kell eltávolítani, hogy a célnak megfelelő tevékenység lehetővé váljék.

Ezt tanácsoljuk mi a fűtőknek, ha gazdasági érdekeiket kellően meg akarják valósítani.

Egy pesti fűtő levele vidéki fűtő sógorához.

Kedves Sógor!

Levelüket megkaptuk, örülünk hogy jó egészségben vannak, mi magunk se panaszkodhatunk egészség dolgában, csak hogy igen nagy Pesten a drágaság, hát bizony nehéz az élet.

Jó hogy erről a drágaságról irok, legalább eszembe jut, amit sógor a levelében emleget, hogy hát a mi kátyuba rekedett Otthonunk hogy is áll. Azt írja sógor, hogy a sógorasszony már a sodrófát emlegeti, hogy minek is törődik már ezzel az egészszsel. Hát van egy kis igazsága a sógorasszonynak is, de azért csak lassan a testtel. Hát különben is tartsunk sort.

Hát bizony az Otthonban nem érzik

a drágaságot. Ugy látszik azt sem érzik, hogy kevés a fűtőknek a pénze a mai világban. Nem bizony, mert hát az Otthon mostani bölcs vezetősége augusztus hó 8-ára nagy mulatságot rendez. Hát erre a mulatságra először is valami nagyurat kellett volna megszerezni védnöknek. Eddigél azonban hiába kopogtattak több helyen, nem igen akadt védnök. Nem gondolná sógor, hogy jó volna nekik elhívni a perzsa sahot, akit most elkergettek a perzsák, oszt' dolga felől igen rá ér most az ilyesmire. Meg nem is igen volna rossz társaságban, mert hogy az Otthonban van egy herczeg kollégája. Hát ez a herczeg megakarta mutatni, hogy milyen gavallér egy herczeg, hát úgy gondolta, a vidéki kiküldötteket ingyen traktáljuk majd a mulatságon (gondolta úgy sem jönnek), ámde a többiek azt vélték, mi lesz akkor, hisz épen még a vidék hozhat egy kis körmöczit, mert Pesten befellegzett a pártolásnak. Ugye sógor, kinyílt ám már a maguk szeme is, nem hiába emlegeti a sógorasszony a sodrófát.

Továbbá még azt kérdi sógor, hogy miféle rendelése a sorsnak, hogy ámbátor elnöke van az Otthonnak, mégis mindent más ir alá. Igen szép dolog ugyan, hogy egy herczegi méltóság szerepel az Otthonban, de mégis jó volna nekünk egy egyszerű fűtő vagy előfűtő is. De azt is jó volna tudni, hogy miképen és micsoda jusson tesz-vesz ott és vezet minden ügyet. Hát kedves Sógor Uram erre a fogas kérdésre én sem tudtam választ adni a magam fejből, utóvégre mi pestiek sem tudunk ám mindent megfejteni, hanem lakik az udvarunkban egy vasorru bába (itt Pesten tudja ilyen is van), ez aztán kivezetett egyik éjjel a Gellért-hegyre az öreg százesztendősi jóvendőmondóhoz. Tudja sógor, annyira furta az oldalamat ez a maga kérdése, hogy nem rösteltem érte még ezt a fáradságot sem. Az öreg egy háromlábú széken ült, mikor köszöntem neki, fogadta, kiverlte a pipáját és meghallgatott.

»Hát fiam« mondja, »ennek semmi más magyarázatja nincsen, mint hogy a kérdeztnek a foglalkozása az értesítés, ezt pedig olyan nagy buzgósággal csinálja, hogy azt hiszi, neki kell a fűtő Otthonban is az összes értesítéseket végezni. Más magyarázatot nem tudok.«

»Hát szóval,« mondok én, »van-e neki valami különös tudománya vagy nagy-szerű tehetsége, ami őt a többi fölé emeli, hogy ezért vezesse a többit?«

Az öreg összeráncolta a homlokát aztán megszólalt:

»Erre a kérdésre fiam egyál alán nem tudok felelni. Ilyesmirel nincs tudomásom.« Pedig még a térdin heverő nagy könyvet is lapozgatta. Megköszöntem az öreg szívességét, volt nálam egy kis magyar dohány, megkínáltam, el is fogadta, aztán elköszöntem.

Örültem, hogy ennek s dolognak ilyen egyszerű a megfejtése. Az öreg még a markomba nyomott egy czédulát. Rá volt rajzolva két utas ember, egyik keletről, a másik nyugatról jött, a középen pedig egy nagy rák volt. A rákon látszott, amint siet hátrafelé az ollóját pedig csattogtatta a keletről jövő ember felé. Másik két ember is volt a képen. Ezek urasan voltak öltözve. Az egyik olyan fekete volt

mint a rák, ez biztatta is a rákot a keleti utas ellen, a másik meg ránczigálta a nyugatról jövő embert, hogy csak kitérítse az utból és ne találkozhassék a másikkal. Néztem, néztem a képet, de nem értettem a jelentőségét. A vén-asszony aztán kimagyarázta. Látod itt egy nagy dologról van szó. A rák azt jelenti, hogy nagyon rákosan megy az egész, azaz visszafelé. Az a két ember nyugatról és keletről találkozni akar egymással és akkor rendben van a dolguk. De az a másik 2 ember közibük áll és nem ereszti őket össze, hanem még a rákot is az ollójával rájuk ereszti. Most értettem még csak meg, hogy ez az Otthon jelent, most már azt is tudtam, hogy ki az a 2 ember, aki közbül áll. Azt hiszem sógor is tudja. Hát csak ki is velük, aztán nincs semmi akadály.

A sógorasszonynak megmondja még sógor, hogy ne csak a sodrófát tartsa készen, hanem egy jó nagy nyirfaseprüt is, amelyet arra felé csinálnak, oszt' hozza fel azt is, mert itt igen sok a söpörni való. Azt írják ugyan kigyelmetek, hogy már feljöttek volna, ha például volna Otthonunk, ahol megszállhatnának. Ezt már mások is mondták, de a pénzek elfogytak, Otthon helyiség még nincs. Most talán már mégis vettek ki, ha igaz. Az Otthonért fizetének 400 frtot, a gondnok lakásáért 200 frtot. Ehhez aztán van tag vagy 350, de ez is csak papiroson. Most ugyan meg van a hivatalos levonás, de a beállítás nagyon furcsán ment, mert beállítottak olyat is, aki (amíg rend nem lesz) nem hogy tagja lenne, de még hallani sem akar róla. Persze ebből megint lesz egy helyes kis komédia. Hát természetesen, hogy ezeket a jegyzékeket is Herczeg irta alá, Pákozdynak, az elnöknek, nem is mutatták.

Hát ez meg, tudja sógor, úgy történt. Összehittak a multkor ugynevezett elnöki értekezletet, persze az elnök tudta nélkül, így hát ő ott sem volt. Nem szölok arról, hogy az einöki értekezlet annyi mint a semmi, mert hisz ez nincs is alapszabályban, ezen tehát az Otthon ügyeiben ugyan egy kommat sem határozhatnak. Azért mégis kivágták a rezet. Elhatározták, hogy Pákozdyt (mivel a jó utat megmutatta a tömörülésre) **fel-függesztik és eltiltják az elnökségtől.** Nem gondolja sógor, hogy ez már egy kicsit sok a jóból? Ilyesmit nem az elnöki értekezletnek, hanem csak a közgyűlésnek lehetne eldönteni. Itt meg 5-6 ember összedugja a fejét és dirigál a mi pénzünkön, a mi nevünkben, a mi bőrünkön, s bizony a mi becsületünkön. Mert ennek a sok haszontalanságnak csak mi isszuk meg a levit. Az elnökünk most még úgy van, mint aki sündisznóval feküdt egy ágyban, mert szedegeti ki magából a tüskéket, amit Kertész és társai bennhagytak. De ne féltse sógorom Pákozdyt, majd megfizet ő ennek a társaságnak, no de meg a számoláskor aztán mi is ott leszünk. Az ő felfüggesztésükre pedig senki sem ad semmit.

Az itteni kartársak jól vannak. Sógorék is tartsanak össze, ne törődjenek vele akármilyen hosszú leveleket is irogat Kertész. Már nem soká irogat. Majd kiugraszujuk a bokorból. Ne fájjon érte a fejünk majd talál ő még példát magának. Tudja sógor, a régi példaszó is azt

mondja: sok lyuka vagy on erdön a ravasznak. Egyik lyukból már kiugrasztoták, most majd a másiktól is.

A mi jó régi vezéreink: Jancsky, Dombi, Csikesz, Zsédél, Deutsch kollégák is élnek még hál' Istennek és megvannak és nem szünnék meg azon fáradozni, hogy a mi egyesülésünk akadályait magunk közül kivethessük.

Még egy érdekes dolgot akarok sógoromnak megírni, aztán befejezem soraim. Tudja sógor, hogy ennek a nem levő Otthonnak gondnoka is van, amely állást jelenleg Vörös Mihály töltene be. Igen büszke is rá és magát tartja erre tegérmesebbnek. Igaz is, mert hát amint mondja 4 gimnáziumot végzett, továbbá már a 100 koronást is ismeri. Ennyit vett föl ugyanis az Otthontól minden alap nélkül. De azt nem tudja szegény, hogy Kaszap Pista bácsinak is meg van ígérve az Otthonnak a gondnoksága, mert az is nyugdíjba készül és bizik igen az ügyvezető ur ígéretében. De még azt sem tudja, hogy az öreg Herczegh is egész biztosra veszi a fia jóvoltából a gondnokságot. Bizony mondom, ha találkozok velük, megkérdezem tőlük, ki üti ki másikat anyregből. Vagy mind a három gondnok lesz, oszt' mindegyik kap egy 200 frtos lakást és a többit. Gondolom, hogy így lesz, mert a multkor meg azt mondta Herczeg, hogy neki elég az egzisztáláshoz 500 tag, most már azonban azt mondták a legutóbbi értekezleten, hogy bizony legalább 1500 tag kéne. Egész helyes, akkor minden 500 tag eltarthatna egy gondnokot, s így mind a háromnak a szénája rendben lenne. Ugyám, de mi lesz akkor a többi tisztességgel, mi jut azoknak?

Gondolom, hogy kigyelmeteknek tavaly is igen sok kukoricájuk termett, biztosan van még csóstitűl a padláson, küldhetnének abból nekik, hadd morzsolnák, hogy legalább valamit tegyenek is a fizetésért s legyen egy kis dolguk, míg az 1500 tag az égből alapotytan.

Most már jó egészséget és minden jót kívánok úgy sógoruramnak meg a sógorasszonyoknak is. Azt hiszem nem sokára találkozunk. Tisztelet az anyuktól is. Maradok továbbra is szerető sógoruk

Pesti Fűtő.

Utóirat: Az hirlik sógorom, hogy a mulatságon igen jó csukaleves és különféle kertészszöldségek lesznek. Csak a torkán ne akadjon az igen tisztelt vendégseregnek.

Megjegyzések a máv. szolgálati és illetmény szabályzatnak a fegyelmi eljárásról szóló fejezetéhez.

Irla: Dr. Katscher Róbert.

(Folytatás.)

II.

49. §. A szolgálatról való felfüggesztés.

(I. cikk megjelent a Kitarítás f. évi július 1-i számában.)

A felsőbbiségek azonban nemcsak a szolgálatról való felfüggesztés tekintetében intézkedést alkalmaznak reakciós szellemben, vagyis olyképpen, hogy a fegyelmi vétségrel terheltet a szolgálatról rendszerint felfüggesztik, hanem reakciós szellemben alkalmaznak a fenti §. azon további intézkedését is, hogy:

» A felfüggesztett alkalmazottnak fizetését, illetve bérét 50% erejéig be lehet szüntetni.

Az itt idézett intézkedés diszkreczionárius jogot ad a felsőbbiségeknek a felfüggesztett alkalmazott fizetésének, illetve bérének megszüntetése tekintetében.

Minthogy az idézett intézkedés csak a maximumot állapítja meg, melynek erejéig a felsőbbiség a fizetést, illetve bért megszüntetheti, minimumot ellenben nem szab, ebből okszerűleg következik, hogy a felsőbbiség a fizetés, illetve bérbeszűntetés tekintetében a 0—50% között mozoghat, vagyis a felsőbbiségek ezen diszkreczionárius joga kiterjed épen úgy arra, hogy a felfüggesztett alkalmazottnál a fizetés, illetve bérbeszűntetést egyáltalában mellőzze, mint ahogyan kiterjed arra, hogy a felfüggesztett alkalmazottnak fizetését, illetve bérét 20—25—30—40 és végül a maximális 50% erejéig megszüntesse.

És mit tapasztalunk a fentidézett intézkedésnek gyakorlati alkalmazásában?

Azt, hogy a felsőbbiségek a felfüggesztett alkalmazottnál a fizetés-, illetve bérbeszűntetést egyáltalában nem mellőzik, de nem ismerik a fizetés-, illetve bérbeszűntetés tekintetében az 50%-nál kisebb fokozatokat sem, hanem mindenkor csupán a maximális 50% erejéig szűntetik be a felfüggesztett alkalmazottnak fizetését, illetve bérét.

A felsőbbiségeknek ezen a felfüggesztett alkalmazottat, de különösen családját a legkétségbeejtőbb helyzetbe juttató szigorúságára hiába keresünk indokot. Maguk a felsőbbiségek is csak azzal tudják mivel sem indokolható szigorúságukat kimagyarázni, hogy az intézet nagyon méltányos, amikor azon alkalmazottnak, akit felfüggeszt, akinek tehát a felfüggesztés tartama alatt semmi hasznát nem veszi, fizetésének, illetve bérének 50%-át juttatja.

Ez a magyarázat azonban már azért is tarthatatlan, mert olybá tünteti a be nem szűntethető 50% fizetés, illetve bér kiszolgáltatását is, mintha az intézet valami kegyelemfelét gyakorolna a felfüggesztett alkalmazottal.

Ez a magyarázat alkalmazható volna az elcsapott alkalmazottnál, de nagyon jól tudjuk, hogy az intézet elcsapott alkalmazottjával olyan méltányosságot, hogy fizetésük, illetve bérük 50%-ának élvezetében meghagyja őket, nem gyakorol.

A felfüggesztett alkalmazottnál a fizetés-, illetve bérnek vagy azok bizonyos hányadának kiszolgáltatása egészen más elbírálás alá esik.

Nem kegyelemből kapja a felfüggesztett alkalmazott fizetését, illetve bérét vagy azoknak bizonyos hányadát, hanem kapja ezt azon jogcímen, hogy ő addig, amíg az intézet szabályszerűen el nem bocsátja, az intézetnek alkalmazottja, aki, ha az intézet saját érdekéből szolgálatait a felfüggesztés tartama alatt igénybe venni nem akarja, kárt nem szenvedhet.

Hogy a felfüggesztett alkalmazott nem kegyelemből kapja a fizetést, illetve bért vagy azok bizonyos hányadát, hanem annak daczára, hogy szolgálatot nem tesz, kapja azt, mert az neki dukál, kiviláglik már azon intézkedésből is, hogy a felfüggesztés tartama alatt a fizetés-, illetve bérből visszatartott részek a fegyelmi el nem bocsátott alkalmazottnak utólagosan kiutalványozandók.

Nyilvánvalóvá válik tehát ebből, hogy amikor a felsőbbiségek mivel sem indokolható szigorúságuknak a fent leírt magyarázatot adják, akkor tévedésben vannak a fizetés-, illetve bérbeszűntetés tulajdonképeni rendeltetéséről.

A fizetés-, illetve bérbeszűntetésnek célja az, hogy siettesse a fegyelmi eljárásnak mihamarabbi befejezését. A fegyelmi eljárás terhelte maga, hogy minél hamarabb tulessék a felfüggesztés, a fizetés-, illetve bérbeszűntetés kellemetlenségein és visszásságain, törekedni fog a fegyelmi eljárás befejezését elősegítő bizonyítékokat előteremteni.

A fizetés-, illetve bérbeszűntetéssel a fenti cél természetesen csak annál az alkalmazottnál lehet elérni, aki bár tudatában van annak, hogy az általa elkövetett cselekmény fegyelmi vétséget képez, reméli és bizik benne, hogy vétsége a fegyelmi bíróság által nem fog rá nézve oly lesújtóan elbíráltatni, hogy a szolgálatról való elbocsátásra ítélteték.

Az ilyen alkalmazott, bármily csekély mértékű lenne tehát a fizetés-, illetve bérbeszűntetés, már a fegyelmi eljárás függőben létele miatti bizonytalanság eloszlása és a felfüggesztett állapotának mihamarabbi megszüntetése céljából is siettetni fogja a fegyelmi eljárás mielőbbi befejezését. Az ilyen alkalmazottnál tehát a szolgálatról való felfüggesztés egymaga a fizetés, illetve bér megszüntetése nélkül is, vagy legfeljebb a fizetés-, illetve bérbeszűntetés csekély mértékbeni alkalmazásával is elérjük a fent vitatott célt.

Annál az alkalmazottnál pedig, aki tudatában annak, hogy elkövetett cselekménye oly fegyelmi vétséget képez, mely miatt a szolgálatról való elbocsátás fog büntetés képen kiszabtatni, a fizetés-, illetve bérbeszűntetésnek maximalis mértékben való alkalmazásával sem fogjuk elérni a fegyelmi eljárás befejezésének magával a fegyelmi eljárás befejezésével való előmozdítását.

Mert az ilyen alkalmazott már a felfüggesztés tartama alatt is új állás után néz és még mielőtt a fegyelmi bíróságnak a szolgálatról való elbocsátás büntetését kiszabó ítélete elhangzanék, ő már rendszerint új állásban van úgy, hogy a felfüggesztés tartama alatt huzott rövidített fizetés, illetve bér reá nézve tiszta hasznát képez s ő maga fog törekedni a fegyelmi eljárás befejezését minél jobban elhuzni.

Látjuk tehát, hogy egy intézkedésnek helytelen gyakorlati alkalmazása még bizonyos előnybe juttatja azt az alkalmazottat, akit vele tulajdonképen sujtani akarunk, azzal az alkalmazottal szemben, akinek cselekménye enyhébb elbírálás alá esik.

Azon fegyelmi ügyre nem elbocsátással végződik, a hónapokon, sőt sokszor egy évnél is hosszabb ideig tartó 50%-nyi fizetés-, illetve bérbeszűntetés jobban és ártatlanokra vagyis családtagjaira is kihatóan sujtja, mint talán az elbocsátásnál egy fokkal enyhébb fegyelmi büntetés.

Hiszen ha csak figyelembe vétetik az, hogy az alkalmazott felfüggesztésének tartama alatt elesik a szerény fizetésének fontos és nagymértébeni kiegészítő részét képező egyéb járulékoktól (órapénzek, kilométerpénzek, napidíjak), már így is eleget szenved a felfüggesztés által.

Ha azonban az 5—600—1000 frt évi fizetéses alkalmazottnál a fizetésnek, illetve bérnek 50%-át is megszünteti a felsőbbiség a felfüggesztés tartama alatt, akkor az alkalmazottat és családját a szó szoros értelmében nyomorba dönti, mert 50—60—100 koronából havonta családos ember megélni képtelen.

Az alkalmazott tehát, aki sokszor véletlenül keverődik fegyelmi vétségbe, a felfüggesztés tartama alatt felsőbbiségeknek drákói szigorúsággal alkalmazott intézkedése miatt —

csaladját a nyomortól megmentendő — esetleg gonosztevővé kénytelen válni.

Mennyivel különb helyzetben van tehát az összes felfüggesztett alkalmazottnál egyforma szigorúsággal alkalmazott intézkedés mellett az az alkalmazott, aki a fegyelmi bíróság ítéletét már előre tudja, vagy előre érzi, hogy t. i. az más mint elbocsátás nem lehet.

Ez ép úgy kapja fizetését, illetve bérének 50%-át, mint a fegyelmileg enyhébben büntetendő alkalmazott, csak hogy a fegyelmileg elbocsátandó alkalmazottnál az mellékkeresetet képez, fő jövedelmi forrását a közben másutt szerzett állás után huzott fizetés képezvén, míg az enyhébben büntetendő alkalmazott kizárólag ebből az 50% erejéig megcsonkított fizetés, illetve bérből kénytelen megélni.

Semmi kétség, hogy a fizetés-, illetve bérbeszűntetés tekintetébeni intézkedésnek nem ez lehet célja, ennél fogva a felsőbbségnek az e részben neki biztosított discretionarius jogot nem az eddigi mederben, hanem a szolgálati és illetmény szabályzat intencióinak megfelelő értelemben kell alkalmaznia.

Amikor a szolgálati és illetmény szabályzat az intézkedésnél csak a maximumot állapítja meg, akkor nem azt akarja eredményezni, hogy minden esetben a maximum alkalmaztassék is, hanem a felsőbbségre kívánja bízni annak elbírálását, hogy a konkrét eset körülményeihez képest a maximumnál enyhébb és hány fokkal enyhébb fizetés-, illetve bérbeszűntetés vétsék alkalmazásba.

Nézetünk szerint a fizetés-, illetve bérbeszűntetés tekintetébeni intézkedést a fegyelmi vétségnek vagy már megállapítható, vagy a

valószínűség szerint előrelátható súlyával kell kapcsolatba hozni.

A felsőbbségnek már, mikor a fegyelmi eljárást elrendeli, annyi adat áll rendelkezésére, hogy azokból feltétlenül megállapíthatja, hogy az elrendelt fegyelmi eljárásnak az alkalmazottra nézve elbocsátás lesz-e a vége. Ha igen, akkor az 50% erejéig való fizetés-, illetve bérbeszűntetés is indokolt; ha azonban úgy találja, hogy az alkalmazott fegyelmi ügye enyhébb büntetéssel fog végződni, vagy legalább is valószínű, hogy a fegyelmi bíróság nem elbocsátással fogja a fegyelmileg terheltet sújtani, akkor a fizetés-, illetve bérbeszűntetés a fegyelmileg terhelt családi, egészségi viszonyainak és különösen fegyelmi szempontból büntetlenségének és feddhetlenségének figyelembe vételével vagy egyáltalában nem, vagy az 50%-nál enyhébb mértékben kell alkalmazásba venni.

Attól félünk, hogy a felsőbbségek a nekik biztosított discretionarius jogot a fent körülírt enyhébb értelemben alkalmazásától csak azért fognak visszariadni, mert ezáltal az intézet nagymértékben túlterheléseknek lesz kitéve, de ez nem képezheti okát, hogy egy intézkedés az eredeti intencióból teljesen kivetkőzve alkalmaztassék, hanem legfeljebb arra vezethet, hogy a felsőbbségek az intézet túlterhelésének kiküldése céljából a felfüggesztést is ritkábban és tényleg csak ott, ahol a forgalom biztonsága vagy más szolgálati érdek megköveteli, vegyék alkalmazásba.

Bizunk benne, hogy felszólalásunknak meg lesz a kívánt eredménye, de amennyiben a felsőbbségek a nekik biztosított discretionarius jog megfelelő értelemben alkalmazásának ma-

gaslatára sehogysem tudnának emelkedni, úgy nem marad más hátra, mint hogy a felsőbbségnek discretionarius joga a jogorvoslati eljárás életbeletetésével — miként ez más fegyelmi szabályzatokban is van — korlátoztassék.

Ipari balesetek 1907-ben.

A m. kir. állami munkásbiztosítási hivatal a kereskedelemügyi m. kir. miniszter megbízásából most tette közzé a magyar szent korona országai területén az 1907. évben előfordult ipari balesetekről szóló hivatalos kiadványt.

A közlemény minden fontosabb vonatkozásban behatóan ismerteti a hazai gyárparban és kisiparban az 1907. év folyamán előfordult baleseteket s tanulságos táblázatokban részletezi a baleseteknél iparágak és iparcsoportok, nemkülönben a munkások kora és munkaviszonyai, valamint a balesetek okai és következményei szerint való megoszlását. Szemléltető képet nyújt e közlemény azokról a nagy gazdasági károkról, melyek iparunkat évenként a balesetek révén sújtják.

A közlemény adatai szerint a magyar szent korona országainak területén 1907-ben összesen 22.637 ipari baleset történt és pedig az anyaországban 21.441, a társországokban 1196 baleset. A megelőző 1906. évben összesen 21.827 ipari baleset fordult elő, a balesetek száma tehát, sajnos, az 1907. évben is növekedett. A növekedés zöme az anyaországban előfordult balesetek szaporodásából ered, de Horvát-Szlavon országok területén is 100-zal emelkedett a balesetek száma.

Az előfordult balesetek tulnyomó része a

Fizikai alapismeretek.

1. A melegről.

(Blp.) Nem arról a melegről akarunk most szólni, a melynek következményeképpen testünk minden porcikája izzad mostanában, — bár erről szólni is időszerű volna. Ezt majd más-kor kívánjuk tárgyalni. Általában kívánunk csak szólni a testek melegéről.

Hogy valamely test meleg-e, vagy hideg-e, esetleg langyos-meleg-e, azt tapintási érzékünk segítségével ítéljük meg, vagyis azáltal, hogy ujjunkat hozzáértetjük. Ez a megítélés azonban nem pontos, csak hozzávetőleges. Ha pontosan kívánjuk tudni, hogy valamely test, vagy akár a levegő, vagy a víz milyen meleg, vagy milyen hideg, erre a célra, ennek megállapítására hőmérőt használunk.

A testeknek megvan az a tulajdonságuk, hogy a melegben kiterjednek, a hidegben pedig összehúzódnak; még pedig egy és ugyanazon test ugyanazon hőfok mellett egyformán terjed ki, illetve egyformán húzódik össze. Így például, ha egy keskeny üvegcsőbe, a mely alul egy kis gömbben végződik, higanyt (kénesőt) teszünk, azután a levegőt a csőből kiszippantva a cső végét felül beforsaszthatjuk s a csövet így olvadó jégbe teszszük, azt látjuk, hogy a higany egy darabig összehúzódik, majd megáll s ezen a ponton mindaddig megmarad, míg az alul levő gömböcskét a jég körülveszi. Ezt a higany-magasságot nevezzük *fagyási (0) pontnak*.

Ha pedig egy edényben vizet forralunk s a csövet alsó (gömb) végével a forrásban levő vízbe mártjuk, a csőben levő higany a víz melegétől kiterjed s egy bizonyos magasságig felszáll. Ezt a pontot *forráspontnak* nevezzük és 100-zal jelöljük. Ez esetben Celsius-féle hőmérőt kapunk.

A víz tehát általában 0 fok Celsius (0°C.) mellett fagy meg és 100 fok Celsius (100°C.) mellett forr.

A fagyási és forráspont közötti távolságot 100 egyenlő részre osztva egy ilyen részt *foknak* nevezünk; e beosztást a fagyáspont alá is felrakjuk.

Rendesen a cső mögé fa vagy porcellánlapot tesznek, s a beosztást erre írják. Higany helyett festett borszeszt is használnak, a mely ugyanolyan tulajdonságokat mutat, mint a higany.

Használatos még a *Reaumur-féle* hőmérő is, a mely a Celsius-félével úgy függ össze, hogy 1°C. = $\frac{4}{5}$ °R.

A hőmérőkön a fagyási pont (0) fölötti fokok a meleg, a fagyáspont alatti fokok pedig a hideg megjelölésére szolgálnak. Az előbbi $\rightarrow + \leftarrow$, az utóbbit $\leftarrow - \rightarrow$ jellel jelölik; tehát $+ 25^\circ = 25^\circ$ meleg és $- 10^\circ = 10^\circ$ hideg.

2. A légnyomásról.

Tudjuk, hogy minden testnek sulya van s ez megmérhető. Ugyancsak sulylyal bír s így megmérhető a *levegő* is.

A levegő (lég) földünket, a mely gömbalaku, — mintegy 80 kilométer magasságban veszi körül. Mi emberek a föld felszínén élünk, s testünk minden négyzetcentiméterjére a 80 km. magas légoszlop nyomása (sulya) hat. Ugyanezen nyomás hat a földön levő minden tárgyra is.

Ha ezt a levegőoszlopot rétegekre osztva képzeljük, úgy megállapíthatjuk, hogy minden magasabban levő réteg az alatta levő rétegre nyomást gyakorol; tehát minél mélyebben van valamely réteg, annál több fölötté levő réteg nyomását kell elviselnie.

Földünk felülete, mint jól tudjuk, nem sík, hanem hegyes-völgyes. Minél magasabban hágunk föl valamely hegyre, annál kisebb lesz

a légnyomás, a mely vállainkra nehezedik, s minél mélyebbre ereszkedünk le a völgybe annál több levegőréteg nyomása lesz rajtunk, annál nagyobb lesz tehát a légnyomás.

Kísérletek és számítások egyaránt megmutatják, hogy a föld felszínén *valamely test minden négyzetcentiméter felületére a levegő körülbelül 1 kg. nyomást gyakorol*; a levegőnek ezen nyomását *1 légköri nyomásnak (1 atmoszférának)* nevezzük.

Hogy mi a testünk minden négyzetcentiméterjére eső 1 kg. nyomást nem érezzük, ennek oka abban rejlik, hogy a testünk belsőjében levő levegő belülről kifelé szintén ugyanily nyomást gyakorol, a mely a kívülről befelé ható nyomást tehát ellensúlyozza.

1 légköri nyomás (1 atmoszféra) tehát = 1 kg. nyomás 1 cm²-en. (Például 8 légköri nyomás = 8 kg. nyomás 1 cm²-en.)

A levegő nyomásának megmérése a *barometer* (légsulymérő) szolgál. Ez oly készülék, a melynél a levegő oszlop nyomásával egy higanyoszlop tart egyensúlyt. Középtértekben a föld felszínén a levegőoszlop nyomásával *egy 760 milliméter* magas higanyoszlop tart egyensúlyt.

Minél magasabba hágunk föl valamely hegyre, vagy minél magasabba szállunk föl egy léggömbben, a levegő nyomása annál kisebb lesz; ez a kisebb nyomás már nem képes egy 760 mm. higanyoszlopot egyensúlyban tartani, a miért is a higanyoszlop esni fog, a mint mondják: *»a barometerállás süllyed.«*

Minél mélyebben szállunk le a völgybe, a levegőoszlop nyomása annál nagyobb lesz; ezzel a megnagyobbodott nyomással csakis egy szintén megnövekedett higanyoszlop tud egyensúlyban maradni: *»a barometer emelkedni fog.«*

(Folyt. köv.)

gyáriparrá esik: az 1907. évi balesetek közül nem kevesebb mint 20-444 a gyáripárban fordult elő, s csak 2193 a kisipárban. Körülbelül ilyen megoszlást látunk a korábbi évek adataiban is, azzal az eltéréssel mégis, hogy míg a kisipari balesetek száma az előző években inkább csökkenő irányzatot mutatott, ez évben a kisipari balesetek száma is tetemesen növekedett.

Az előfordult balesetek számát az 1900. évi népszámlálás adataival vetve össze, melyek szerint a magyar állam ipari vállalatainak 529-693 főre rugó segéd személyzetéből (nem számítva ide a szállodás, vendéglős és kávéipart) 256-861 volt a gyáripari, 272-832 pedig a kisipari vállalatokban alkalmazva, megállapíthatjuk, hogy a kisipárban a baleseti veszély sokkal kisebb, mint a gyáriparban.

Az ipari balesetek aránya azonban nemcsak a gyáripari és kisipari üzemek, hanem azokon belül iparágak, illetve iparcsoportok szerint is nagyon változó. A közlemény idevonatkozó adatai szerint a gyáriparban a ruházati ipari, sokszorosító ipari, papirosipari és a bőripari üzemek vannak a baleseti veszélynek legkevésbé kitéve, míg legveszélyesebbek a gépgyártás, vas- és fémipar, fa- és csontipar s az élelmezési cikkek gyártásával foglalkozó üzemek mutatkoznak.

A kisipárban a vas- és fémipar kerül első helyre, utána következnek a fa- és csontipar, az élelmezési ipar, továbbá az építő ipar s a speciálisan kisipari jellegű ruházati ipar.

A balesetek által okozott munkaképtelenség időtartama szerint az 1907. évi balesetek következőleg oszlottak meg:

Legfeljebb 4 heti munkaképt. járt a balesetek 83-7%-a
1-2 havi > > > > 10-6 >

3-4 havi munkaképt. járt a balesetek 2-1 >
4 hónapnál hosszabb > > > 0-4 >
állandó részleges munkaképt. okozott > > > 1-1 >
> teljes > > > 0-1 >
ismeretlen foku sérülést > > > 0-7 >
halálos > > > 1-1 >

Az előfordult balesetek legnagyobb része tehát csak hosszabb-rövidebb ideig tartó munkaképtelenséggel járt, de nem okozott állandó munkaképtelenséget. Az állandó munkaképtelenséget okozó balesetek az összes baleseteknek valamivel több, mint egy százalékát tették s ezek is túlnyomólag részleges munkaképtelenséget idéztek elő, míg teljes munkaképtelenséggel csak 20 baleset járt. Feltűnően nagy (241) a halálos balesetek száma: az adatok szerint minden 100 baleset közül egy halálos kimenetelű volt.

A korábbi évek adataival szemben az 1907. évben a súlyosabb természetű balesetek száma nemcsak egyáltalában, hanem viszonylag is erősen szaporodott. A súlyosabb, t. i. halálos végű és állandó munkaképtelenséget okozó balesetek túlnyomó része a gyáriparban fordult elő, a kisipárban nemcsak ritkábbak, de egyszerűs mind könnyebb természetűek is a balesetek.

A baleseteknek a hét különböző napjain való megoszlására vonatkozó adatok szerint vasárnap és ünnepnapokon, mikor az üzemek nagy része szünetel, 1907-ben a baleseteknek csak 5-4%-a fordult elő, holott e napok az év összes napjainak 18-3 százalékát tették. Ellenben hétfői napra a balesetek 16-4 százaléka esik, holott a hétfők — leszámítva a hétfőre eső ünnepnapokat — az év összes napjainak 13-4%-át tették. A szombaton előfordult balesetek száma is jóval nagyobb az átlagnál, mert a balesetek 15-6%-a szombaton

történt, holott a szombati napok — a szombatra eső ünnepnapok leszámításával az év összes napjainak csak 12-8%-át alkották. — A szombati baleseteknek az átlagot meghaladó számában tehát kétségtelenül az egész heti fárasztó munka által okozott kimerültség káros hatása jut kifejezésre.

A balesetet megelőzőleg munkában töltött idő és a balesetek gyakorisága között való összefüggés iránt csupán a gyáriparrá nézve vannak adataink. Ezek szerint a balesetek 16-2%-a a munkába állástól számított 2 órán belül történt, azt követően 3-4 óra múlva pedig a balesetek 30-2%-a. Vagyis az összes gyáripari baleseteknek közel felérése az első négy munkaórára esik. A munkába állástól számított 5-6 óra múlva a balesetek 14-7%-a, 7-8 óra múlva azok 12-2%-a, 9-10 óra múlva pedig 16%-a fordult elő. Tíz óránál hosszabb munkaidő után aránylag kevés baleset, nevezetesen azoknak mindössze 8-9%-a fordult elő, ami annyival meglepőbb, mert egy más irányú statisztikai adatgyűjtésből tudjuk, hogy gyárainkban a 10, sőt 12 órai munkaidő is gyakran előfordul.

A sérülteknek kor szerint való megoszlása tekintetében jellegzetes különbség mutatkozik a gyáripari és kisipari sérültek között. A kisipárban a 20 évet meg nem haladó sérültek aránya 1907-ben 54-4%-a, az előző négy év átlagában pedig 48-5%, míg a gyáriparban csak 29-3, illetve az előző hét év átlagában 26-9%. E jelenség oka valószínűleg abban keresendő, hogy a kisipari segédek fiatalon önállósítják magukat, vagy pedig gyári munkásokká lesznek.

A kincs.

Irta: Turtsányi Vilmos. (Folyt.)

Mialatt még azon gondolkozott, hogy mitévő legyen, már ismét nyomában volt az ellenség.

Mintha földből bujt volna elő, minden oldalról körülkerítette. Annyian voltak, hogy a menekülés reménye is ki volt zárva. Itt csak meghalni lehetett, de szabadulni nem. Ezzel Aladár és az övéi tisztában voltak, midőn néhány pillanat múlva a támadók és küzdők egy gomolygában összevegyültek.

A tatárok azonban nem annyira a harcsokat, mint inkább azoknak a lovaikat támadták és rövid idő múlva alig lehetett még egy-egy lovasat látni, aki végső elszántsággal küzdött ellenfelével.

A lovaiktól megfosztott embereket könnyű szerrel lefegyverezték. Midőn az utolsóval is végeztek, hurkot kötvén rájuk, maguk után hurcolták.

Aladár is a foglyok között volt, akiket ostorcsapásokkal kergették az ügöző lovak után.

Ha valamelyik a kimerültségtől nem bírta a futást és összeesett, azt vagy a nyakára kötött hurok fojtotta meg, vagy pedig a legnagyobb kedvteliséggel lenyilazták.

Aladárrel együtt csak kevesen jutottak el a táborig, ahol szabadon bocsájtották őket, mintha nem is törődne velük tovább. Aki azonban a szökést megkísérelte, az hamar meggyőződhetett róla, hogy nagyon is figyelik őket.

Naponta lehetett látni karóba huzott vagy végtagjaiktól megfosztott embereket, amint a legnagyobb kínok között vergődtek, míg a halál megváltotta őket szenvedéseiktől. Ez volt a szökevények sorsa.

Egyeseket azonban a tatárok maguk eresztettek szabadon, hogy a látottakat elbeszélve mindenféle rémületet keltsenek.

Aladár egy ideig törte a fejét, mikép szabadulhatna ki fogságából, de látva osztályosainak sorsát, letett erről a szándékáról, míg valamely véletlen változtat helyzetén. Azt is remélte, hogy a királyi hadsereg le fogja győzni ezeket a vad csordákat és akkor ő is könnyű szerrel menekülni fog. Ebben csalatkozott. Az újonnan érkezett foglyok meghozták a vész-hirt a nagy döntő ütközetről, melyben az ország színe-java elpusztult és ezzel a szabadulás reménye is megsemmisült.

Az ellenség nagy táborából a csapatok most már szerteszét kalandoztak az országba, mely utaikon a foglyoknak kellett őket kaulozolni. Aki a legkisebb ellenkezést mutatta, azt egyszerűen legyilkolták.

Ezek a foglyok előre mentek a falukba, hogy mindenféle ígérettel visszatartsák az embereket az elbujdosástól.

A megriadt nép szívesen adott hitelt saját véreinek és nyugodtan megmaradt lakóhelyén, nem is sejtve, hogy mi vár rá.

Amikor azután a tatárok oda érkeztek, körülfojták a községet és minden használható dolgot, élelmiszert összehordatva, nagyját-apraját a legválogatottabb kincsekkel lemészárolták.

A csecsemőket a szülők szemeláttára felnyársalták vagy kardélelre hányták, a nőket hozzátartozóik előtt megbecstelenítették, azután pedig mindnyájukat az épületekbe bezárták, amelyeket felgyújtottak. Így pusztítva-rabolva bekalandozták az egész országot. Csak a megerősített helyeket kerülték el, mert ostromra alkalmas szerszámokkal nem rendelkeztek. Aki nem menekülhetett idejekorán az erdőbe

vagy járatlan ingoványokba, az el volt veszve. Nem volt hely, melyet ne kutattak volna fel a hozzájuk szegődött árulokkal. Ami népet mégis megkíméltek, az csak arra való volt, hogy segítse a rablott jószágot tovább szállítani és ha ez fogytán volt, akkor a felesleges foglyokat megölték, hogy ne fogyassák hiába az élelmi szereket.

Mikor már semmerre élő lényt nem találtak és csellem sem tudták az embereket rejtekhelyeikből kicsalni, akkor azután nagyobb csapatokba verődve a gyengébben megerősített városokra vetették magukat.

Aladár is egy-ilyen csapatnak vezetője volt. Egyenesen Derzs vára felé vitte őket.

Odament saját jobbágyait, akik az ő szavainak hittek és köréje csoportosultak, miután a várbeliekre vonatkozólag kikérdezte, legyilkoltatta, nehogy valamelyik hirt vigyen róla.

Sötét gondolatok fogamzottak meg agyában. Most már biztosra vette, hogy terve sikerülnek. Béla ott veszett a mocsárban, tehát attól nem kellett tartania, a tatároktól pedig könnyen szabadulhat, ha sikerül neki a várba bejutni, ami nem is látszott oly nehéznek, ha a várbeliekkel fel tudja magát ismertetni.

Hogy senki se árulhassa el szándékait és eddigi szereplésének tanui ne legyenek, leölette még azokat a társait is, akik mint foglyok a táborban voltak. Most már ő volt az egyedüli élő lény azok közül, akik a várból hónapok előtt a harcba indultak.

Mire a tatárokkal Derzs várához ért, teljesen besötétedett.

Mintha senki sem vette volna észre a várból, hogy az ellenség megérkezett, olyan mély csend volt mindenfelé, még a toronyöröknök szokásos kiáltásait sem lehetett hallani.

(Folyt. köv.)

Egy munkás-szövetkezet első éve.

Érdekes üzleti jelentést kaptunk a Buda-pesti Szoba- és Ablaktisztító Munkások Szövetkezetétől, amely jelentés a szövetkezet első, 1908—9. üzletéről számol be.

Azt hisszük, olvasóinkat érdekelni fogja, mire mehet egy munkásszövetkezet, amely a tőkételen munkásokból alakulva, csupán a tagok munkarejéből iparkodott a gazdasági életben megállani.

A belépett tagok létszáma 31 volt, ebből az üzletév végeig maradt 23. A tagok által kifejtett termelő munka eredményeként 28.096 korona munkateljesítési díjat vett be a szövetkezet. Ebből 3187 korona nyereségként mutatkozik. A nyereség 10%-át a szövetkezet továbbfejlesztésére, 10%-át tartalékalap készítésére, 20%-át a szövetkezet munkásainak (tagjainak) és hivatalnokainak nyugdíjalapjára, 25%-át a munkánélküli segélyalapra, 25%-át a tagok és hivatalnokok közötti arányos szétosztásra, 10%-át pedig a közgyűlés által meghatározandó célra fordítják.

A szövetkezet tagjai számára a szokásos munkaidőnél naponta 2½ órával rövidebb munkaidőt tudott megállapítani, mindamellett, hogy a tagok munkaszolgáltatásának díjazása 15%-kal nagyobb, mint a vállalkozóknál. Ezt csakis a fokozott takarékoskodással érthette el a vezetőség.

A vezetőség egyuttal ki akarja terjeszteni a szövetkezet üzletkörét a rokon iparágak művelésére is. További reformokként kéri a 25%-os nyereségrészesedésnek a tagok közt való kiosztása helyett a szövetkezet erősítésére való fordítását. Javasolja továbbá, hogy az évi nyereség 50%-a állandóan egy nyugdíjalapra fordíttassék, amely a tagok befizetéseivel gyarapítva a szolgálati évek arányában nyugdíjsegélyben stb. részesítse a tagokat.

Megemlítjük még, hogy a szövetkezet tagjai munkahiány idején sem bocsátatnak el, fegyvergyakorlatok alatt is élvezik teljes fizetésüket, a betegsegélyző pénztár díjait helyettük teljes összegben a szövetkezet fizeti és minden tag teljes fizetésének élvezete mellett évi 15 napi szabadságban részesül.

Reméljük, hogy a szövetkezet a kezdet nehézségeivel megbirkózva mihamarabb terebélyes fajává fejlődik közgazdaságunknak, bőven teremvén az árnyékában folyó szorgos munkának gyümölcseit.

B. L.

A dunaharaszti-i háztelep.

Az egészségnek egyik főkövetelménye a jó lakás. Azok, akik foglalkozásuknál fogva a fővároshoz vannak kötve, hiába vágyakoznak világos, jól szellőztethető, kényelmes lakás után. Ilyet csak azok élvezhetnek, akiket a sors anyagiakkal a legpazarabbul megáldott.

A hivatalnok, az iparos, a munkás sőtét kis odukban kénytelen családjával meghuzódni, mert keresete elégtelen arra, hogy megfelelő lakásra teljék belőle.

A legkisebb lakásért is ma oly bért követelnek a fővárosban, hogy azt egy közepes keresettel bíró ember képtelen megfizetni.

A családfentartó és a családtagok egészségének megóvása ma már nemcsak az illetőknek, hanem nemzetgazdasági szempontból magának az államnak is nehéz gondokat okoz és mindjobban igyekeznek a lakáskérdés sikeres megoldására.

A munkások, akik leginkább érzik ennek a szükségét, szövetkezetbe tömörültek és a legsikeresebb működést fejtik ki, de a pénzintézetek közönyössége miatt csak nagyon nehezen haladt a megoldáshoz.

Számtalan telep létesült már a főváros környékén, de azért az építés mégis nagy nehézségekbe ütközik, mert a hozzávaló pénz hiányzik. Ezen telepek egyike Dunaharaszti községben van és mondhatni, hogy a legsikerültebb vállalkozásnak ígérkezik, mert mindazon kellekekkel rendelkezik, amelyek az érdekeltséget kielégíteni képesek.

Fekvése egészséges, a közlekedés ma is már megfelelő, mert a közlekedési eszközök a telep közvetlen közelében vannak és a telekárak oly mérsékeltek, hogy még a legszerényebb keresetű ember is képes igényének megfelelő ingatlanhoz jutni.

Nagy előnye a telepnek, hogy az építéshez szükséges anyagot a vállalat maga szolgáltatja kitünően berendezett homoktéglagyárából, míg a többi szükséges munkálatokat külön ezen célokra alakult vállalkozások a gyárral kepcselatban teljesítik és így az építőnek semmiféle gondoskodnia, ami más telepeknél nem igen mondható.

Azáltal pedig, hogy a telep közvetlen a községhez csatlakozik és azzal megosztja terheit, olyan gazdasági előnyöket biztosít a telepeseleknek, melyet talán egyetlen hasonló vállalkozás nem képes felmutatni.

Mindaz, amit más telepeknek még csak létesíteni kell és sokszor csak nagy áldozatok árán bírnak létesíteni. Itt már megvan.

A család olcsó megélhetésének feltétele a nagy és jó piac szükségtelessé teszi az élelmiszereknek máshonnan való beszerzését. Van orvos, gyógyszerész, iskola, rendezett közigazgatás, amit más telepek rendszerint sokáig nélkülöznek, vagy pedig csak nagy költséggel tudják maguknak létesíteni. Ezek pedig oly fontos tényezői a jó és kényelmes megélhetésnek, hogy a lakhely váltásztásánál első-sorban tekintetbe veendő.

Nagy hibát követnek el azok, akik ezeket a dolgokat figyelmen kívül hagyva a községektől és a közlekedéstől távol eső lakatlan területeket választanak állandó lakhelyül, mert olcsóbban jutnak hozzá. A ház maga nem ér semmit olyan helyen, ahol a szükségletek kielégítése lehetetlen.

Ha tehát a fővárosban lakó tagjaink családi otthont akarnak maguknak szerezni, szívesen szolgálunk megfelelő utasítással.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Hivatalos órák naponta délután 2—6-ig.

Értesítjük tagjainkat, hogy egyesületünk ügyésze Dr. Katscher Róbert minden kedden délután 2—4 óráig egyesületünk helyiségekben — más napokon délután 3—6 óra között irodájában (Gyár-utca 14 sz.) található.

Felhívjuk a t. Tagtársakat, hogy küldeményeiknél a postatakarékpénztári csekkre tagszámukat feljegyezni sziveskedjenek, hogy ezáltal a küldemények kezelése megkönnyíthessék s a hasonló nevek folytán előállható esetleges tévedések kikerülhetők legyenek.

Lapunk terjedelmét megnagyobbítván, módunkban áll a kartársak érdekeit érintő közleményeknek a megfelelő formában teret nyitni, felkérjük tehát a t. kartársakat, hogy ezentul akár az összességet, akár az egyes kategóriákat érdeklő értesítéseikkel, vagy közlendőkkel a szerkesztőséget megkeresni sziveskedjenek, amely azokat megfelelő formában közölni illetve felhasználni fogja.

Kartársi üdvözléttel

A szerkesztőség.

Lapunk akadálytalan kézbesíthetése céljából felkérjük tagtársainkat, hogy mindenkor pontos lakcímüket, továbbá rangjuk és beosztásuk változását a kiadói hivatallal haladéktalanul közöljék.

Balesetek bejelentésénél követendő eljárás lapunk folyó évi 1. számában található.

A Vasuti Altisztek Országos Otthona értesíti t. tagjait, hogy helyegekben: Budapest, VIII. Festetich-u. 4. sz. I. 18. alatt (Máv. nyugdíjház a keleti p. u. mellett) kényelmes vendégszoba áll a t. tagok rendelkezésére. A vendégszoba egy 24 órára személyenként 1 korona díj mellett vehető igénybe.

A fűző alkonya. A hadjárat, amelyet okos emberek a fűzőviselet ellen évek óta folytatnak, mindeddig megtörtött a szép nem kitarató ellenállásán. Hasztalan bizonyították be nagy orvostudósok, hogy mily káros befolyást gyakorol a testre a fűző, mennyi szenvedésnek és bajnak kuforrása ez a divat. A hölgyek úgy találják, hogy ez a viselet karcsubbá, elegánsabbakká teszi őket és e meggyőződésükben dehogyan ingatja meg barminő szürke theoria, még ha az nyilvánvalóan a igazság jegyében jár is. De úgy látszik, kezd ezen a téren is a jobb meggyőződés uralomra vergődni. Párisból, a divat hazájából, jön a hír, hogy előkelő körökben a fűzőellenes propaganda mindinkább gyökeret ver. A sikeres kezdeményezés a párisi előkelő színházak elismert csillagának az érdeme. Az utóbbi időben a nagy színművésznők a színpadon fűzőnélküli toilettekből jelennek meg, sőt az utcai öltözetük szabása is elárulja, hogy fűzőt nem hordanak. A arisztokrata hölgyek, kivált a karesubbak, rendre mellőzik a fűző használatát. A polgári osztály pedig természetesen követi az előkelőbbek példáját. Így lassan mégis tért hódít az anti fűző-liga. Gorsick Pretty hírneves színművésznő egy társaságban nyíltan bevallotta, hogy mióta fűzőt nem visel, úgy érzi magát, mintha rab-bilincsekből szabadult volna ki és ma nem érti, hogyan volt képes ezt eddig is hordani. Eleinte szokatlan volt, — mondja, — de aki egyenes tartáshoz szoktatta magát, a fűző nélkül is tovább is egyenesen fog járni. Csak egy kis, rövid ideig tartó, megszokás kell hozzá.

Csapó Pál kecskeméti lakos, a czegeledi oszti. mérnökség területén Kecskemét közelében beosztott mozgó őr, **cserélni óhajt** váltókezelő őrré bármely üzletvezetőség területére. Cserélni óhajtók forduljanak levélileg hozzá. Czim: **Kecskemét pályaudvar.**

Megtámadhatatlan
kötvény.

50% nyeresemény-
részesedés.

„Dordrecht”

ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG

Engedélyezve az 1873. évi november 10-én 21. sz. a. kelt királyi dekretummal.

Részvénytőke:

4,000.000 korona.

Magyarországi fiók:

Budapest, V. Marokkói-utca 2. sz.

Igazgató: **Robitsek Henrik Ferencz.**

A „Dordrecht” az egyedüli társaság, mely törvényesen kötelezte magát, hogy **magyarországi üzletének díjtartalékait magyar értékekben helyezi el.**

*Referenciák: Magyar Általános Hitelbank,
Pesti Magyar Kereskedelmi Bank
Budapesten.*

Kedvező feltételek.

Jutányos díjak.

VÁSZON-, FEHÉRNEMŰ-ÁRUHÁZ

BODÓ ÉS NEMES BUDAPEST

A BAROSS-SZOBORRAL
SZEMBEN.
(A KÖZPONTI PÁLYA-
UDVAR TÖRSZMSZÉD-
SÁGABAN).

Áruházunk kizárólag jobb minőségű, kipróbált és feltétlen megbízható árucikkeket nyújt a vevőközönség rendelkezésére, miért is az összes eladott áruk jó- és színtartósságáért felelősséget vállalunk.
Eredeti végből, vágott anyagmintákat az alább jelzett **vászon, sifon, kanavászok és damaszt áruk**ból, ugyszintén a férfi ing és női bluzra való **eredeti angol zefírből** kívánatra készséggel küldünk. Állandóan nagy választék férfi-, női- és gyermek-harisnyákban, valamint különféle matrózingekben. —
Menyasszonyi és férfi kelengyék a legszebb kivitelben állandóan raktáron.

Vásznak fehérműekre. 1 vég 23 méter.	Sifon, 1 vég 23 méter.	Lepedővászon, varrás nélkül.
Pamut creász 74 cm. széles ára 9.50 kor.	Madepolán, mosott, 20. szám ... ára 15.— kor.	Gyepen fehéritett, középvasag... ára 18.— kor.
Magyar vászon 74 > > > 13.— >	Madepolán, mosott, 50. > > > 16.50 >	Rózsahegy, erős szálú... > 22.— <
Magyar vászon 84 > > > 14.— >	Madepolán, mosott, 100. > > > 18.— >	Szepességi, kiváló jó minőség... > 26.— <
Hattyu vászon 84 > > > 17.50 >	Sifon D. 52. szám... > > > 23.— >	
Fehérmű vászon 84 > > > 20.50 >	Sifon S. 54. > > > 27.50 >	Vászon alsó nadrágra.
Kelengye vászon 84 > > > 24.— >	Kanavász- és damaszt-árak ágyhuzatra.	Késmárki erős, tartós minőség... ára 15.— kor.
Fonál vászon 84 > > > 26.— >	Csikos damaszt, 1 vég 23 méter ára 21.— kor.	Szepességi sodrott szálú... > 18.50 >
Eredeti rumburgi vászon minden minőségben.	Virágos damaszt, 1 > 23 > > 23.— >	Köpper, 1 méter —.96. Csinvat, 1 m. > 1.20 >
Paplanlepedő-vászon 180 cm. széles, 2.—, 2.50 kor.	Czérnázott kanavász, 1 vég 23 m. > 15.— >	Asztalneműk és törülközők.
Kész paplanlepedő... ára 7.—, 8.— kor.	Rumburgi lenkanavász, 1 vég 23 m. > 20.50 >	6. szem. fehér étkező készlet 6, 8, 10, 12, 18 kor.
Kész lepedő varrás nélkül... > 2.50, 3.— >	Angin belső huzatra 1 vég 15.—, 18.—, 20.— >	6 szem. kávé készlet... 3, 5, 7, 9, 12, 16 >
		Dam. törülköző tucatzárja... 8, 10, 12, 16 >

Saját műhelyünkben készült uri- és női-fehérműek, tartós anyagból és elsőrendű elkészítéssel.

Fehér, puha mellű férfi ingek.	Női ingek.	Férfi alsó nadrágok.
A. minőség; szép mintás mellel ára 3.50. 4.— kor.	Madepolán egyszerű kivitel ára. 2.60, 3.— kor.	Csinvat, francia gombos szabás. ára 4.— kor.
M. minőség, remek damaszt elővel, ára 5.— >	Madepolán díszes... ára 4.—, 5.—, 6.— >	Csinvat, füzös, szabás... > 3.— >
D. minőség, angol piké betéttel... > 6.— >	Vászon-ing kézi himzéssel. ára 4.—, 5.— >	Köpper... ára gombos 3.20, füzös 2.60 >
Fehér, sima mellű férfi ingek.	Rumburgi vászon díszes kivitel 8, 10, 12.— >	Nyári puha színes ingek.
A. minőség... ára 3.50 kor.		2 vagy 1 gombos nyakkal.
M. > > > 4.50 >	Női hálókötös.	Eredeti angol zefír... ára 5.50, 6.50 kor.
D. > > > 5.50 >	Szegélyes... ára 2.60, 3.— kor.	Zefír, megbízható jó minőségű > 4.—, 5.— >
Színes férfi ingek.	Himzéssel... > 4.—, 5.— >	Rövid nyári nadrág... ára 1.50, 2.—, 3.— >
Eredeti angol zefír... ára 5.—, 6.— kor.	Díszes kivitel... ára 6.—, 8.—, 10.— kor.	Fürdőruhák urak és hölgyek részére. Váll plédék minden minőségben.
Francia karton... > 4.—, 4.40 >	Férfi háló ing.	
Mosó karton... > 3.50 >	A. minőség, szintartó szegélydíszszel, ára 3.50 kor.	
	M. > > > 4.40 >	

Nyakkendők és utazó takarókból állandóan dús választék.

Videki megrendelések utánvétellel küldetnek, csomagolás és szállítólevél nem számítatnak és 20 koronán felüli megrendelések bérmentve eszközöltetnek. A meg nem felelő árukat visszavesszük, értékét visszafizetjük.

A M. Á. V. t. tisztviselői és alkalmazottai a szabott árakból külön 10% árkedvezményben részesülnek.